

OLIMPIADA DE LINGVISTICĂ
„SOLOMON MARCUS”
Etapa județeană, 21 ianuarie 2017
SECȚIUNEA DE PERFORMANȚĂ – clasele a IX-a și a XII-a

REZOLVĂRI

SUBIECTUL 1: SWAHILI

1. a. Eu am văzut un scaun/Eu am văzut scaunul.
b. Întrebarea ta a fost plăcută (de cineva).
c. El nu a văzut fete mari./El nu a văzut fetele mari./El nu a văzut niște fete mari.

2. a. Hutapenda kifaransa.
b. Mawazo lako mabaya hayakundikawa/ Mawazo mabaya lako hayakundikawa.
c. Watoto wao wadogo (sau wadogo wao) walitafuta kiti changu kizee (sau kizee changu).
d. Watu wazee hawawoni waswahili.

3. *-ni-* marcă de subiect la persoana I/obiect la persoana I;
-wa- marcă de subiect din clasa I, plural/obiect din clasa I, plural/diateză pasivă (ca sufix);
-ku- marcă de obiect la persoana II/trecut negativ;
-li- marcă de subiect din clasa III/trecut afirmativ (se vede din cerința 2).

4.

I. Topica: sunt două tipuri de propoziții:

[S – (Det S)] – V – [O – (Det O)] – propoziții la diateza ACTIVĂ;

[S – (Det S)] – V – propoziții la diateza PASIVĂ,

unde:

S=subiect, V=verb (predicat), O=obiect (complement direct);

Det S = determinantul subiectului (adjectiv calificativ/posesiv);

Det O = determinantul obiectului (adjectiv calificativ/posesiv).

Observații:

- atât grupul subiectului, cât și cel al obiectului sunt **incluse în forma verbului** dacă S,O= pronume personale (și nu sunt substantive propriu-zise);
- determinanții pot lipsi;
- pot coexista doi determinanți – un adjectiv calificativ și un posesiv (de exemplu: *numele lor mari*) a căror poziție e interschimbabilă.

II. Grupul nominal:

- orice substantiv din swahili aparține unei **clase nominale** care se marchează printr-un **prefix**. Acesta se schimbă în funcție de (1) număr și (2) clasă nominală;
- observăm 3 clase de substantive, grupate pe criterii semantice:

I. Clasa I – denotă PERSOANE

II. Clasa II– denotă OBIECTE + LIMBI (de exemplu: Kiswahili)

III. Clasa III– denotă substantive ABSTRACTE

Declinarea substantivelor	Singular	Plural
I	m-	wa-*
II	ki-	vi-
III	∅	ma-

*dacă substantivul începe la singular prin *mwa-*, plural se formează prin eliminarea lui *m-*, pentru a evita o repetiție de tipul *wawa-* (de exemplu: *mwalimu* – *walimu*)

- în swahili articolul nu este marcat: *mtu* poate fi tradus ca „persoană”, „o persoană” sau „persoana”

Acordul: adjectivele care determină substantivul se acordă cu acesta în număr și clasă nominală, folosind prefixe diferite în funcție de primul sunet al rădăcinii adjectivului – formele din stânga precedă o **vocală**, formele din dreapta o **consoană**:

Declinarea adjectivelor	Singular	Plural
CLASA I	mw-/m-	w-/wa-
CLASA II	ch-/ki-	vy-/vi-
CLASA III	l-/∅	y-/ma-

!!!Explicație alternativă:

- formele din stânga precedă adjectivele posesive, cele din dreapta adjectivele calificative (pe baza observației că toate adjectivele posesive au rădăcini care încep cu vocale și majoritatea adjectivelor calificative încep cu consoane);
- substantivele (și adjectivele care le determină) nu au marcă de caz: *mtu* poate fi subiect și obiect;
- observație semantică: substantivele care denotă o limbă, respectiv vorbitorul limbii, conțin aceeași rădăcină (de exemplu: *-faransa*, *-swahili*), dar sunt marcate diferit în funcție de clasa nominală:

mfaransa – *francez/ vorbitor de franceză*; *kifaransa* – *limba franceză*

mswahili – *vorbitor de Swahili*; *kiswahili* – *limba Swahili*.

III. Verbul

- verbul are următoarea structură: **prefixe- rădăcină - sufixe**;
- ordinea prefixelor este:
negație – marcă de subiect – timp – marcă de obiect.

Negația:

- se marchează prin prefixul **ha-și h-** (atunci când marca de subiect începe cu o vocală) la trecut și la viitor.

Subiectul:

- se marchează la toate persoanele, în funcție de clasele de substantive și de număr:

	Persoana I	Persoana a II-a	Persoana a III-a
Mărcile pronominale	-ni-(si-)	-u-	-a-

- marca *si-* se folosește în propozițiile negative cu subiect de persoana I;

Mărcile nominale	Singular	Plural
Clasa I	-a-	-wa-
Clasa II	-ki-	-vi-
Clasa III	-li-	-ya-

- se observă că marca de persoana a III-a= marca de substantiv din clasa I (singular).

Timpul:

- prezent: afirmativ: *-na-*

negativ: ultimul *-a* din rădăcină se transformă în *-i*

- trecut: afirmativ: *-li-*

negativ: *-ku-*

- viitor: afirmativ și negativ: *-ta-*

Obiectul:

- se marchează doar la persoanele I, II, III și la clasa I (persoane):

Persoana I	Persoana II	Persoana III/clasa I sg.	Clasa I pl.
-ni-	-ku-	-m-/-mw-	-wa-

Diateza pasivă: se marchează prin sufixul *-wa*.

SUBIECTUL 2: MOHAWK ȘI GANDA

- a) **aplam**; b) **jik**s; c) **degeni**; d) **ga**: lis; e) **zahset**; f) **wisk**
- a) **buulira**; b) **lja**; c) **erjato**; d) **effirimbi**; e) **omugole**; f) **edwaliro**
- a) **oja**: gala – mohawk
b) **jjukira**, **eraddu** – gala
c) **odahsa** – imposibil de identificat

4. Pasul 1. Mohawk

Analizăm formele din cerința 1 și observăm că acestea reprezintă perechi minimale care au la bază opoziția consoane surde – consoane sonore: b/p; k/g și t/d:

ablam – aplam jiks – jigs zahset – zahsed
ka: lis – ga: lis

Pentru a stabili care formă este corectă e nevoie să analizăm datele din tabel pentru limba mohawk.

Analizăm contextele în care apar consoanele surde **t**, **k** și cele sonore **b**, **d** din perechile deduse mai sus (nu avem context pentru **p** și **g**, dar acestea pot fi găsite prin analogie):

-d-	-b-	-t-	-k-
oli: de?	labahbet	ohjotsah	de: zekw
sdu: ha		labahbet	
desda?n			
de: zekw			

Observăm că **d** și **b** pot apărea la începutul cuvântului și sunt urmate întotdeauna de o vocală. **T** și **k** nu apar în niciun context în poziție inițială, dar pot apărea la sfârșitul cuvântului și sunt urmate de o consoană surdă. Acestea nu pot fi urmate de vocale. Aceeași regulă se aplică și pentru **p** și **g** care alcătuiesc perechi minimale cu **b** și **k**:

(-)b-, (-)g-, (-)d-+ vocală: pot apărea în poziție inițială, nu apar în poziție finală
-p(-), -k(-), -t(-)+ consoană (surdă): pot apărea în poziție finală, nu apar la începutul cuvântului

Pe baza acestor observații putem deduce care sunt formele corecte.

Pasul 2. Ganda

Observăm că și structurile date la cerința 2 reprezintă perechi minimale pentru opoziția **l/r**. Analizând exemplele corecte din ganda, putem observa că **-r-** e precedat întotdeauna de **e** sau **i**. **l-** poate fi precedat de orice vocală în afară de **e** și **i** și apare în poziție inițială:

(-)l-	-r-
kola	wulira
wulira	beera
luula	omuliro
omuliro	emmeeri

Pe baza acestei reguli deduse putem rezolva cerința 2.

Pasul 3.

Pentru a putea descoperi limbile din care fac parte cele patru cuvinte de la cerința 3, aplicăm regulile fonetice descoperite:

- *jjukira* și *eraddu* aparțin limbii ganda deoarece contrazic regulile fonetice din limba mohawk, potrivit cărora consoanele surde din perechile k/g, t/d, p/b nu pot fi urmate de vocală (-ki-), iar consoanele sonore nu pot fi urmate de alte consoane (-dd-);
- *oja:gala* poate fi un cuvânt din mohawk, pentru că în exemplele date pentru ganda nu avem niciun cuvânt care să conțină o vocală lungă;
- *odahsa* nu încalcă regulile fonetice din nicio limbă, deci poate aparține fie limbii mohawk, fie limbii ganda.

SUBIECTUL 3: ARAMBI

1. 29, 92, 178, 276, 414, 1030

$$29 = 4 + 5^2 = \text{lodi sinule}$$

$$92 = 2 + 3 \times 5 + 3 \times 5^2 = \text{sinu irjerwo blikar irjerwo sinuler}$$

$$178 = 3 + 2 \times 5^2 + 5^3 = \text{jerwo irsinu sinuler jerwole}$$

$$276 = 1 + 5^2 + 2 \times 5^3 = \text{fale sinule irsinu jerwoler}$$

$$414 = 4 + 2 \times 5 + 5^2 + 3 \times 5^3 = \text{lodi irsinu blikar sinule irjerwo jerwoler}$$

$$1030 = 5 + 5^2 + 3 \times 5^3 + 5^4 = \text{blika sinule irjerwo jerwoler lodile}$$

2.

- sistemul de numărare din arambi este în **baza 5** (există cuvinte separate pentru 1- 4 și puterile lui 5);

- **topica** – sunt 5 poziții:

(1) unitate – (2) multiplu de 5 – (3) multiplu de $25=5^2$ – (4) multiplu de $125=5^3$ – (5) multiplu de $625=5^4$ (oricare dintre aceste poziții poate rămâne liberă).

- există **5 lexeme/rădăcini**, fiecare reprezentând o unitate = o cifră între 1 și 5:

$$1 = \text{fale}, 2 = \text{sinu}, 3 = \text{jerwo}, 4 = \text{lodi}, 5 = \text{blika};$$

- puterile lui 5 se formează adăugând sufixul **-le** la rădăcina corespunzătoare cifrei puterii:

$$\text{jerwo} = 3 \rightarrow \text{jerwole} = 5^3 = 125;$$

- înmulțirea este reprezentată prin structura **ir-x y-r**, unde x = unitatea cu care se înmulțește (1-4) și y = puterea lui 5;

$$\text{irlodi sinuler} = 4 \times 5^2 = 4 \times 25 = 100.$$

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

SUBIECTUL 1: SWAHILI

1. Se acordă câte 1 p. pentru fiecare traducere corectă în română (1x3=3 p.).
2. Se acordă câte 2 p. pentru fiecare traducere corectă în swahili (2x4=8 p.).
3. Se acordă câte 1 p. pentru identificarea celor patru mărci care au două sau trei roluri gramaticale (1x4=4 p.).
4. Cele 15 puncte pentru explicații se acordă astfel:
 - 1 p. pentru identificarea topicii în cele două tipuri de structuri (pasive și active);
 - 3 p. pentru identificarea mărcilor de singular/plural în funcție de clasele de cuvinte (0,5x6=3 p.);
 - 3 p. pentru identificarea mărcilor de acord dintre adjective și substantive în funcție de clasele de cuvinte (0,25x12=3 p.);
 - 0,5 p. pentru identificarea mărcilor de negație: *ha/h-*; *si-* (0,25x2=0,5 p.);
 - 2,25 p. pentru identificarea mărcilor de subiect la pronume și la substantive (0,25x9=2,25 p.);
 - 2,5 p. pentru identificarea mărcilor de timp în funcție de distincția afirmativ – negativ (0,50x5=2,5 p.);
 - 2 p. pentru identificarea mărcilor de obiect (0,50x4=2 p.);
 - 0,25 p. pentru identificarea mărcii de diateză (0,25x1=0,25 p.);
 - 0,5 p. pentru identificarea ordinii prefixelor la verb;Nu se (de)punțează folosirea termenilor lingvistici.

SUBIECTUL 2: MOHAWK ȘI GANDA

1. Se acordă câte 1 p. pentru identificarea fiecărui cuvânt corect din mohawk (6 p.).
2. Se acordă câte 1 p. pentru identificarea fiecărui cuvânt corect din ganda (6 p.).
3. Se acordă câte 0,5 p. pentru identificarea corectă a limbii din care face parte fiecare cuvânt și câte un punct pentru argumentul adus (6 p.)
4. Cele 12 puncte pentru explicații se acordă astfel:
 - 2 p. pentru identificarea perechilor minimale d/t, g/k, b/p, l/r;
 - 2 p. pentru identificarea contextului fonetic în care apar d, g, b;
 - 2 p. pentru identificarea contextului fonetic în care apar t, k, p;
 - 2 p. pentru identificarea contextului fonetic în care apare l;
 - 2 p. pentru identificarea contextului fonetic în care apare r;
 - 2 p. pentru o explicație schematică și coerentă din care să rezulte în mod clar pașii rezolvării.Nu se (de)punțează folosirea termenilor lingvistici.

SUBIECTUL 3: ARAMBI

1. Se acordă câte 2 p. pentru fiecare număr tradus corect în arambi (2x6=12 p.).
2. Cele 18 puncte pentru explicații se acordă astfel:
 - 3 p. pentru identificarea bazei sistemului numeric din arambi;
 - 5 p. pentru identificarea pozițiilor cifrelor unităților/zecilor/sutelor/miilor;
 - 5 p. pentru traducerea numerelor de la 1 la 5 (1 = fale, 2 = sinu, 3 = jerwo, 4 = lodi, 5 = blika) (1x5=5 p.);
 - 2,5 p. pentru identificarea regulii prin care se marchează puterile lui 5;
 - 2,5 p. pentru identificarea regulii prin care se marchează înmulțirea.